

A 3Sz nyílt levele a szegényedésről a törvényhozókhöz, a kormányzathoz és az önkormányzatokhoz

November elején elkezdődik a költségvetés vitája. Sok mindenre nincs elég pénz, s a források elosztását nem javítja, hogy számos lobby is sikeresen küzdött ki önmaga számára többletet. A zajos küzdelemben egy hang nem hallatszott: a szegényeké.

Magyarországon a legszegényebb kétmillió ember körülbelül 60-70 százaléka hozzájut valamilyen rászorultsághoz kötött segélyhez. Egy harmaduk a minimális társadalmi támogatásból is kiesik, mert nincs információjuk, mert szégyellnek kérni, mert kérésüket az önkormányzatok elutasítják. Az ő életük pókfonálon lóg. Sajnos, azok sincsenek sokkal jobb helyzetben, akik megkapják a törvény által jogosnak tekintett ellátásokat, mert a juttatások színvonala mélyen a megélhetési minimumok alatt van.

Az utóbbi időben különösen a szociális kérdésekkel foglalkozóknak feltűnt, hogy a szegények sorsa egyre nehezebb, jó részük helyzete a szűkösből az alig elviselhető nélkülözés felé mozdul el. A 3Sz körkérdéssel fordult a családsegítő és gyermekjóléti szolgálatban dolgozókhöz, hogy megismerje benyomásaikat klienseik helyzetéről. A beérkező 600 válasz szerint az utóbbi három évben a szegények 5-10 százalékanak helyzete javult, mintegy 40 százalékanak helyzete változatlan, és a szegények fele, vagy több mint fele romló helyzetben van. A rossz helyzet alap okai – tanulatlanság, munkanélküliség, alacsony minimális bérek, depressziós települések és régiók külön nehézségei, emelkedő költségek miatt fenntarthatatlan lakás – ismertek. A romlásnak olyan újabb okai is vannak, mint a fekete és a szürke gazdaságban erősödő szemérmetlen kizsákmányolás és kiszolgáltatottság, a társadalombiztosítási jogosultságok elvesztése, az uzsorakamatra kölcsönt adók, akik a családokat végletesen kizsigerelik, a téli fázás-éhezés miatti egészségromlás, a korábbi anyagi és lelki tartalékok felélése. A magas városi rezsiköltségek miatt sokan visszaköltöznek falura, de ezzel munkalehetőségeik csökkennek, és végül tovább szegényednek.

A szociális munkások benyomásait a szegények szegényedéséről a "kemény" statisztikák alátámasztják. Az elmúlt öt évben a segélyezés keretei zsugorodtak. Noha a foglalkoztatottság gyakorlatilag nem emelkedett, a segélyezettek száma közel 200 ezer fővel csökkent. A romlás legalább 100 ezer gyermeket érint. A segélyezésre fordított kiadások reálértékben majdnem 10%-kal visszaestek. A segélyből származó jövedelmek szintje korábban is mélyen a létminimum alatt volt, de az arány tovább romlott.

Az élesedő nemzetközi versenyben – amely a csatlakozás során még erősödni fog – valószínű, hogy a szakképzetlen munkaerő lehetőségei nem javulnak, a mezőgazdaságban dolgozók és kisvállalkozók egy részének helyzete is ellehetetlenülhet, a rosszabb érdekérvényesítő munkaerő bérének javulása nem várható, a rezsiköltségek további növekedése valószínűsíthető.

A rendszerváltás első éveiben a lakosság védtelenebb fele zuhanásszerű romlást élt át. Akkor nem történt semmi a tragikus helyzetek megelőzésére. Azóta bebizonyosodott, hogy az elszegényedés sok esetben nem, vagy nehezen visszafordítható, és súlyosan érinti a gyermekek jövőjét.

Tudjuk, hogy napirenden van a szociális törvény e kérdéseket is kezelni kívánó átdolgozása, továbbá, hogy az Európai Unió megköveteli az országtól, hogy 2005-től programokat kezdjen a szegénység és kirekesztés ellen. Mindeme szándékok hatásai azonban túl későn fognak jelentkezni, és csak kis részben orvosolhatják a már ma elviselhetetlen bajokat. A 2004. évi költségvetésből semmilyen közvetlen erőfeszítés nem látszik a súlyos helyzetek enyhítésére, sem pedig a várható tömeges új problémák megelőzésére.

A gazdaság és a költségvetés nehéz helyzete ellenére a társadalomból kiszakadók helyzetének javítása nem tűr halasztást. A szegényedők és kirekesztettek nevében kérjük a törvényhozókat, a kormányzatot és az önkormányzatokat, hogy már a 2004. évi helyi és önkormányzati költségvetésekben biztosítsanak forrásokat a szociális jövedelmek érzékelhető emeléséhez, és dolgozzanak ki eljárási és garanciális szabályokat arra, hogy a szükséges összegek hatékonyan enyhítsék a drámai, vagy azzá váló helyzeteket.

Budapest, 2003. november 3.

Ferge Zsuzsa sk.

elnök

Szociális Szakmai Szövetség